

INTERVIEW

Kaj Morel
& Godelieve
Spaas

Expertisecentrum Sustainable Business,
Avans Hogeschool

MOEDIG OP ZOEK NAAR HET GOEDE GESPREK

"Het goede gesprek is een gesprek tussen mensen, niet tussen organisaties."

Wat is de betekenis-economie en wat is daar voor nodig?

Kaj: De betekenis-economie is een economie waarin gewetensvol handelen centraal staat en de gemeenschap voorop. We hebben een economie gecreëerd die lijnrecht ingaat tegen de waarden die we in de opvoeding aan onze kinderen meegeven: eerlijk zijn, de ander wat gunnen, delen... Ik wil dat weer de norm maken in het bedrijfsleven. Ik ga er vanuit dat ieder mens van betekenis wil zijn voor een ander en wil dat activeren. Mensen de tools geven en het vertrouwen dat het kan. We hebben een overheid

nodig die dat erkent, snapt waar dat vandaan komt, en de randvoorwaarden organiseert zodat het kan gaan bloeien.

Gaan ondernemers dan al onze problemen oplossen?

Godelieve: Het is een mythe dat ondernemen al onze problemen gaat oplossen. Zeker als we dat blijven doen met ondernemende principes van opschaalbaarheid, groei en winst. Die houden ons in een wurggreep. Kijk naar Airbnb. Dat leek even het ei van Columbus, maar het potentieel wordt vermorzeld in het oude economische systeem. Daar zit mijn zorg. We stoppen het in dat systeem, het wordt

supersuccesvol, maar ook net zo vernietigend als de huidige economie. We moeten nadenken over eigenaarschap, over wie invloed heeft op keuzes die gemaakt worden en over de consequenties van de dingen die we doen. We vereconomiseren maatschappelijke opgaven als we ze ondernemend gaan oplossen. Ik pleit voor het omgekeerde: kunnen we de economie weer sociaal maken? Dat is ook waar de betekenis-economie voor staat.

Is die betekenis-economie nou iets typisch Brabants?

Kaj: Nee, je ziet het overal. Maar Brabant is wel de enige provincie die er zoveel aandacht voor heeft en nadrukkelijk zegt dat ze dit belangrijk vindt. Het is heel krachtig dat je een statement maakt. Als overheid kun je een belangrijke rol pakken door het verhaal dat je vertelt. Steun de dingen die je graag ziet. Maak het zichtbaar. Hoe gaan we maatschappelijke opgaven aanpakken? Wie moet het oplossen? Het nieuwe normaal creëren; daar zit een belangrijke rol voor de overheid.

Lukt het de overheid al om responsief samen te werken aan maatschappelijke opgaven?

Godelieve: We zijn niet goed in het voeren van het goede gesprek. Wat is het vraagstuk? Wat proberen we met z'n allen op te lossen? Wat zijn de kwaliteiten van de mensen aan tafel? Wat kunnen die bijdragen? Zolang de overheid er niet werkelijk van overtuigd is dat ze de ander nodig heeft, is ze helemaal niet responsief. Maar het is natuurlijk ook ingewikkeld, want dat vraagt om een heel ander perspectief. Waarbij je niet boven de partijen staat en bepaalt wat er gebeurt, maar echt gelijkwaardige partners bent. En weet dat het zonder de ander niet kan.

Wat zie je dan gebeuren?

Godelieve: Kijk bijvoorbeeld naar de energietransitie. De overheid loopt vast in de ongelooflijke kluwen van belangen, want alles wat je doet hangt met elkaar samen. Elke oplossing vraagt fysiek om ruimte, grijpt in op het landschap en heeft consequenties waardoor iets anders niet kan. De overheid kan hier en daar misschien wel een knoop doorhakken, maar wat we echt nodig hebben is zicht op die communicerende vaten. Het bij elkaar brengen van die gesprekken. Het responsieve karakter moet dáárin zitten. Hoe brengen we de communicerende vaten in kaart en hoe brengen we dat bij elkaar? Zo'n gesprek voeren is ongelooflijk ingewikkeld.

We weten niet hoe we dat moeten doen. Ik zou zeggen: doorgaan en volhouden totdat we het kunnen, en leren hoe het moet. Niet stoppen, tot we snappen hoe dit werkt. Ik vind de overheid, maar ook burgers en bedrijven, daar enorm moedig in.

Hoe komen we dan moedig een stapje verder?

Kaj: Waar we het niet weten, moeten we het met elkaar uitvinden. Wat voor een samenleving willen we zijn? Wat vinden we niet meer acceptabel? En vervolgens: hoe gaan we het dan doen? Het goede gesprek is een gesprek tussen mensen, niet tussen organisaties. Mensen gaan zich anders gedragen in organisaties. De overheid als abstractie zien leidt tot gekke dingen. De overheid is misschien wel je buurman die je een hele toffe kerel vindt. Als de verantwoordelijkheid om een vraagstuk op te lossen weer bij mensen ligt, ga je er anders over denken. Op mens-niveau zijn mensen het ongeacht politieke kleur heel vaak met elkaar eens.

Gaat ons dat lukken in Brabant?

Kaj: Er gebeuren mooie dingen in Brabant. Dat een provincie een innovatie initieert zoals het Brabant Outcomes Fund vind ik ontzettend goed en gedurfd. Vaak betaalt de overheid voor innovatie, maar met het BOF worden investeerders betrokken en betaalt de overheid pas bij behaald resultaat. Dat soort dingen zou ik meer willen zien.

Godelieve: Brabant heeft iets heel eigens, maar weet ook dat andere perspectieven nodig zijn om verder te komen. Het eigene in combinatie met openstaan voor de ander zit in de cultuur. Brabant is daarom dé plek waar het goede gesprek kan ontstaan.

Kaj Morel (Lector New Marketing) gelooft hartgrondig in een samenleving waarin organisaties zich bewust zijn van hun betekenis voor mensen en actief bezig zijn om deze te vergroten. Hij noemt dit de betekenis-economie en werkt al ruim tien jaar aan de realisatie ervan. Dat doet hij deels vanuit Brabant, waar hij is geboren en drie dagen per week bij zijn moeder woont. En deels vanuit Overijssel, waar hij met zijn gezin woont en De Zaak van Betekenis heeft.

Godelieve Spaas (Lector Sustainable Strategy and Innovation) gelooft in een nieuwe economie en zoekt naar verhalen die deze economie vandaag al dichterbij halen. Ze creëert samen met onderzoekers, studenten, voorlopers in grote en kleine bedrijven en kunstenaars een vrijplaats om te werken aan een economie van 'caretakers'. Ook is zij co-creator in nieuwe ondernemingen en kenniscurator bij Rabobank kunstzaken. In 2016 promoveerde zij aan de University of South Africa op nieuwe duurzame vormen van ondernemen.